

Crna Gora
VLADA CRNE GORE
Broj: 08-128/24-1477/2
Podgorica, 28. mart 2024. godine

USTAVNI SUD CRNE GORE
Gospodin Milorad Gogić, predsjednik

PODGORICA

Vlada Crne Gore je, na sjednici održanoj 21. marta 2024. godine, razmotrila **Inicijativu za pokretanje postupka za ocjenu ustavnosti odredbe člana 39a stav 4 Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti („Službeni list CG“, br. 27/13, 1/15, 42/15, 47/15, 56/16, 66/16, 1/17, 31/17, 42/17, 50/17, 59/21, 145/21 i 3/23), koju je Ustavnom sudu Crne Gore podnijela Senka Lazović iz Nikšića**, a Ustavni sud dostavio Vladi radi davanja mišljenja.

S tim u vezi, Vlada daje sljedeće

MIŠLJENJE

Podnositeljka Inicijative navodi da je odredbom člana 39a Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti („Službeni list CG“, br. 27/13, 1/15, 42/15, 47/15, 56/16, 66/16, 1/17, 31/17, 42/17, 50/17, 59/21, 145/21 i 3/23) propisano pravo jednog od roditelja ili staratelja korisnika prava na ličnu invalidninu i korisnika prava na dodatak za njegu i pomoć na odgovarajuću naknadu, kao i da je stavom 4 navedenog člana propisano da roditelj ili staratelj ima pravo na navedenu naknadu ako korisnici prava na ličnu invalidninu, odnosno prava na dodatak za njegu i pomoć ne koriste uslugu smještaja. Takođe, ističe da odredbom stava 4 zakonodavac ne pravi razliku u odnosu na pravo na naknadu roditelju ili staratelju u zavisnosti od činjenice da li je korisnik prava na ličnu invalidninu odnosno dodatka za njegu i pomoć smješten u ustanovu po osnovu svojeg troška ili trošak ove usluge obezbjeđuje država. Dalje se navodi da državni organi, polazeći od ovakve odredbe člana 39a stav 4, ukidaju pravo na naknadu roditelju ili staratelju i u slučajevima kada troškove smještaja u ustanovu snosi korisnik prava u cjelosti, čime su izjednačeni korisnici koji obezbjeđuju troškove smještaja u ustanovi s korisnicima prava kojima se sredstva za navedene troškove obezbjeđuju iz budžeta države, te su, stoga, neravnopravani i diskriminirani. Istovremeno,

ukazuje da je roditelj ili staratelj korisnika prava na ličnu invalidninu i dodatak za njegu i pomoć koji je obezbjeđuje trošak smještaja u ustanovu dužan da se i dalje brižljivo i savjesno stara o ličnosti, pravima, obavezama i interesima štićenika i da savjesno upravlja njegovom imovinom, te da za navedene dužnosti odnosno brigu ne dobija nikakvu nadoknadu. Ovakvo propisivanje i uređivanje odnosa je neadekvatno i nepravilno, te posebno dolazi do izražaja u slučaju kada se o pravima i obavezama korisnika prava ne stara roditelj, već neko drugo lice određeno za staraoca. U konačnom, podnositeljka Inicijative smatra da su povrijeđene odredbe člana 1 stav 2 i člana 8 Ustava Crne Gore, pa predlaže Ustavnom sudu da pokrene postupak za ocjenu ustavnosti odredbe člana 39a stav 4 Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti.

Vlada smatra da nema osnova za prihvatanje navedene inicijative i, s tim u vezi, ističe sljedeće:

Osporenim odredbom člana 39a Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti propisano je: da jedan od roditelja odnosno staratelj korisnika prava na ličnu invalidninu ima pravo na naknadu, za svakog korisnika pojedinačno (stav 1); da to pravo ima jedan od roditelja, odnosno staratelj koji ima najmanje jednog korisnika prava na ličnu invalidninu i jednog ili više korisnika prava na dodatak za njegu i pomoć, za svakog korisnika pojedinačno (stav 2); da to pravo ima i jedan od roditelja, odnosno staratelj dvoje ili više korisnika prava na dodatak za njegu i pomoć, za svakog korisnika pojedinačno (stav 3); da lica iz st. 1, 2 i 3 ovog člana imaju pravo na naknadu pod uslovom da korisnik prava na ličnu invalidninu, odnosno prava na dodatak za njegu i pomoć ne koristi uslugu smještaja (stav 4), kao i da visina naknade iz st. 1, 2. i 3. ovog člana iznosi 193 eura mjesečno (stav 5).

Ustavom Crne Gore propisano je da je Crna Gora građanska, demokratska, ekološka i država socijalne pravde, zasnovana na vladavini prava (član 1 stav 2), da je zabranjena svaka neposredna ili posredna diskriminacija, po bilo kom osnovu (član 8 stav 1), da se neće smatrati diskriminacijom propisi i uvođenje posebnih mjera koji su usmjereni na stvaranje uslova za ostvarivanje nacionalne, rodne i ukupne ravnopravnosti i zaštite lica koja su po bilo kom osnovu u nejednakom položaju (član 8 stav 2), kao i da se posebne mjere mogu primjenjivati samo dok se ne ostvare ciljevi zbog kojih su preduzete (član 8 stav 3). Ustavom je zajemčena i posebna zaštita lica sa invaliditetom (član 68).

S tim u vezi, Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom („Službeni list CG“, br. 35/15 i 44/15) propisano je da je diskriminacija po osnovu invaliditeta svako pravno ili faktičko, neposredno ili posredno, namjerno ili nenamjerno pravljenje razlike ili nejednako postupanje, odnosno propuštanje postupanja prema jednom licu, odnosno grupi lica sa invaliditetom u odnosu na druga lica, kao i isključivanje, ograničavanje ili davanje prvenstva nekom licu u odnosu na lice s invaliditetom, zbog kojeg se licu sa invaliditetom otežava ili negira priznavanje, uživanje ili ostvarivanje

ljudskih prava i sloboda u političkom, obrazovnom, ekonomskom, socijalnom, kulturnom, sportskom, građanskom i drugim oblastima javnog i privatnog života (član 4 stav 1), a da se diskriminacijom po osnovu invaliditeta ne smatraju propisi i uvođenje posebnih mjera koji su usmjereni na stvaranje uslova za jednako priznavanje, uživanje i ostvarivanje ljudskih prava i sloboda i postizanje stvarne ravnopravnosti lica s invaliditetom s drugim licima, kao i unapređenje poštovanja njihovog urođenog dostojanstva, ukoliko su ti propisi, odnosno uvođenje posebnih mjera objektivno opravdani zakonitim ciljem, uz upotrebu sredstava koja su primjerena i neophodna (član 4 stav 3). Dalje je propisano da su državni organi, organi državne uprave, organi jedinica lokalne samouprave, javna preduzeća i druga pravna lica koja vrše javna ovlašćenja, kao i druga pravna i fizička lica, u okviru svojih nadležnosti i ovlašćenja, dužni da donose, odnosno uvode i sprovode propise i posebne mjere, koji su usmjereni na stvaranje uslova za ostvarivanje ravnopravnosti i zaštite lica s invaliditetom, koja su po bilo kom osnovu u nejednakom položaju u odnosu na druga lica (član 5 stav 1), da se propisi i posebne mjere donose, odnosno preduzimaju u oblasti: uređenja prostora i izgradnje objekata, informisanja, saobraćaja, vaspitanja i obrazovanja, zapošljavanja, rada, zdravlja, socijalne zaštite, kulture, javnog i političkog djelovanja, kao i u drugim oblastima društvenog života u kojima postoje razlozi za njihovo donošenje, odnosno uvođenje (član 5 stav 2), kao i da se posebne mjere primjenjuju srazmjerno potrebama i mogućnostima i traju do ostvarenja ciljeva koji su tim mjerama utvrđeni (član 5 stav 3).

Nadalje, Zakonom o socijalnoj i dječjoj zaštiti („Službeni list CG“, br. 27/13, 1/15, 42/15, 47/15, 56/16, 66/16, 1/17, 31/17, 42/17, 50/17, 59/21, 145/21 i 3/23) propisano je da je zabranjena diskriminacija korisnika po osnovu rase, pola, starosti, nacionalne pripadnosti, socijalnog porijekla, seksualne orijentacije, vjeroispovijesti, političkog, sindikalnog ili drugog opredjeljenja, imovnog stanja, kulture, jezika, invaliditeta, prirode socijalne isključenosti, pripadnosti određenoj društvenoj grupi ili drugog ličnog svojstva (član 7 stav 1 tačka 2). Zakon, takođe, propisuje da socijalna i dječja zaštita ima za cilj unapređenje kvaliteta života i osnaživanje za samostalan i produktivan život pojedinca i porodice (član 4 stav 1), te da se u ostvarivanju ciljeva socijalne i dječje zaštite, pored ostalog, posebno štite odraslo i staro lice s invaliditetom (član 4 stav 2 tačka 2 alineja 1), konkretno lice s teškim invaliditetom koje, u skladu s članom 32 ovog zakona, ima pravo na ličnu invalidninu, kao i lice kojem je zbog tjelesnih, mentalnih, intelektualnih ili senzornih oštećenja ili promjena u zdravstvenom stanju neophodna njega i pomoć da bi imalo obezbijeđen pristup zadovoljavanju potreba, koje ima pravo na dodatak za njegu i pomoć (član 33 Zakona).

Konačno, Zakonom o socijalnoj i dječjoj zaštiti propisano je da jedan od roditelja, odnosno staratelj korisnika prava na ličnu invalidninu ima pravo na naknadu, za svakog korisnika pojedinačno (član 39a stav 1), a da se pravo

ostvaruje pod uslovom da korisnik prava na ličnu invalidninu, odnosno prava za dodatak na njegu i pomoć ne koristi uslugu smještaja (član 39a stav 4). Ova odredba ukazuje da se pravo na naknadu roditelju, odnosno staratelju opredjeljuje u zavisnosti od toga da li korisnik lične invalidnine ili dodatka za njegu i pomoć koristi uslugu smještaja, a ne od činjenice da li se troškovi smještaja obezbjeđuju iz budžeta države ili ne, kao što navodi podnositeljka inicijative.

Pravilnikom o bližim uslovima za pružanje i korišćenje, normativima i minimalnim standardima usluge smještaja odraslih i starih lica („Službeni list CG“, br. 58/14, 21/16, 15/18 i 65/19), koji je donijet na osnovu Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti, propisano je da je pružalac usluge smještaja dužan da obezbijedi: odgovarajući stambeni prostor, materijalne uslove, smještaj u skladu sa polom korisnika, ishranu i dostupnost zdravstvenih usluga, održavanje lične higijene i higijene prostora, sigurno okruženje, razvoj potencijala i osnaživanje korisnika, kao i izolaciju preminulih korisnika (član 5). Ovim pravilnikom se dalje detaljno propisuju obaveze ustanove u odnosu na korisnika, po svakoj usluzi iz člana 5 ovog pravilnika. Iz navedenog proizilazi da normative i minimalne standarde propisane za ustanove socijalne zaštite za smještaj, za vrijeme smještaja korisnika, istovremeno nije u mogućnosti da sprovodi i roditelj, odnosno staratelj korisnika lične invalidnine ili dodatka za njegu i pomoć, iz kojih razloga je propisano da za taj period roditelj odnosno staratelj ne može biti korisnik naknade prava na ličnu invalidninu.

Kada su u pitanju troškovi smještaja, Zakonom o socijalnoj i dječjoj zaštiti propisano je da će se korisniku lične invalidnine i dodatka za njegu i pomoć obustaviti isplata, ako koristi uslugu smještaja u ustanovi iz člana 64 stav 1 ovog zakona duže od 60 dana, pod uslovom da je usluga obezbijeđena iz budžeta države (član 84 stav 6), a smještaj je usluga koja podrazumijeva, između ostalog, i boravak korisnika u ustanovi (član 64 stav 1), što čini neosnovanim navode podnositeljke inicijative da način plaćanja troškova smještaja utiče na ostvarivanje naknade roditelju ili staratelju korisnika lične invalidnine.

Imajući u vidu navedeno, Vlada smatra da osporene odredbe člana 39a stav 4 Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti („Službeni list CG“, br. 27/13, 1/15, 42/15, 47/15, 56/16, 66/16, 1/17, 31/17, 42/17, 50/17, 59/21, 145/21 i 3/23), nijesu nesaglasne s Ustavom, te da nijesu povrijeđena ustavna načela vladavine prava i zabrane neposredne ili posredne diskriminacije, kao i da nema osnova za prihvatanje navedene inicijative.

PREDSJEDNIK
Mr. Milojko Spajić

